

www.amu.edu.az

TƏBİB

Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti

Qəzet 1933-cü ildən çıxır

№-14 (1731) 31 avqust 2021-ci il

Prezident və Birinci xanım Bakıda yeni parkın açılışında iştirak ediblər

43 hektar ərazini əhatə edən “Gənclik” parkında 300 minədək ağac əkilib

səh. 2

Türkiyəli həkimlər ATU- da Vətən müharibəsindən danışılar

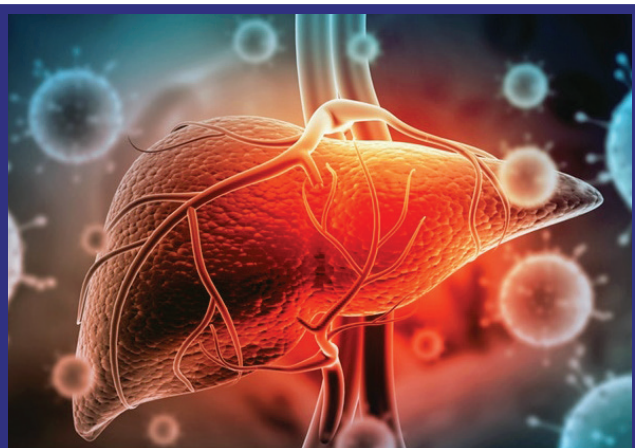
Bakıya səfərə gəlmiş Türkiyə Milliyyətçi Həkimlər Dərnəyinin üzvləri Azərbaycan Tibb Universitetində olublar. Təxris Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Maarifləndirmə İctimai Birliyinin təşkilatçılığı ilə baş tutan görüşdə ATU-nun rektoru, professor Gəray Gəraybəyli çıxış edərək ali təhsil müəssisəsinin fəaliyyəti, təhsilin keyfiyyətinin daha da yüksəldilməsi üçün görülən işlərdən danışmış.

ATU-nun Hərbi tibb fakültəsi barədə də qonaqlara məlumat verən rektor G.Gəraybəyli torpaqlarımızın azadlığı ilə nəticələnmiş Vətən müharibəsində məhz bu fakültənin məzunlarının böyük fədakarlıq və peşəkarlıq nümayiş etdiklərini, onlardan bəzilərinin döyüşlərdə şəhidlik zirvəsinə ucaldıqlarını bildirib. G.Gəraybəyli bu qəhrəman tibb işçilərinin xatirəsinin daim hörmətlə anılacağını qeyd edib.

Təxris Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri Emin Həsəni türkiyəli qonaqların səfəri haqqında məlumat verib. Türkiyə Milliyyətçi Həkimlər Dərnəyinin sədri Semih Uşaklıoğlu Azərbaycanın apardığı haqq savaşı dövründə türkiyəli həkimlərin də səfərbər olduğunu, Azərbaycana yardım üçün müraciət etdiklərini xatırladı. S.Uşaklıoğlu dərnəyin üzvləri olan həkimlərin Azərbaycanı haqlı mübarizəsində daim dəstəklədiklərini vurğulayıb.

Görüşdə ATU-nun Hərbi tibb fakültəsinin dekanı Çingiz Əlləzov, Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektor Orxan İsayev, Ümumi işlər üzrə prorektor Tahir Vəliyev, Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri Müşfiq Orucov iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, Türkiyə nümayəndə heyətində qurumun İdarə Heyətinin üzvləri professor Enver Özdemir, dr. Yavuzhan Baş, dr. Halit Gökəlp Küçük, dr. Ceren Tunay və müəllim Merve Küçük təmsil olunublar.

Hepatitlər: yaranma səbəbləri, müalicə üsulları

Professor Nuru Bayramov: Hazırda artıq çəki ilə bağlı hepatitlərə daha çox rast gəlinir

səh. 4

Sədrəddin Atakişizadə: Peyvəndləmə pandemiya bitənə kimi davam etməlidir

səh. 6

Mama-ginekoloq: “Yaxşı olar ki, hamiləlik planlaşdırın, yeni ailə quran cütlüklər vaksini əvvəlcədən vurdursunlar”

səh. 7

Yaxşı istirahət uğurlu fəaliyyətin əsasıdır

“Təbib” istirahət düşərgəsində dincələn universitetimizin əməkdaşları yaradılan şəraitdən razıdırlar

səh. 5

Prezident və Birinci xanım Bakıda yeni parkın açılışında iştirak ediblər

43 hektar ərazini əhatə edən "Gənclik" parkında 300 minədək ağac əkilib

Avqustun 26-da Prezident İlham Əliyev və Birinci xanım Mehriban Əliyeva Bakının Xətai rayonu ərazisində yeni yaradılan "Gənclik" parkının açılışında iştirak ediblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Prezidentin köməkçisi Anar Ələkbərov burada yaradılan şərait barədə dövlətimizin

başçısına və Birinci xanıma məlumat verib.

Bir zamanlar baxımsız olan bu ərazi yenidən qurularaq meşə tipli füsunkar parka çevrilib.

Hələ 2019-cu il noyabrın 11-də "Gənclik" parkı yeni salınarkən Heydər Əliyev Fondunun "Regional İnkişaf" İctimai Birliyinin "Təbiətə naminə birləş, Həyatə naminə birləş!" layihəsi

çərçivəsində ağacəkmə aksiyasında iştirak edən dövlətimizin başçısı parkın abadlaşdırılması, təbii mənzərəsinin qorunub saxlanması, burada əyləncə və idmanla məşğul olmaq üçün şəraitlə yanaşı, iaşə obyektlərinin qurulması, insanların asudə vaxtlarının səmərəli təşkili məqsədilə zəruri infrastrukturun yaradılmasına dair tapşırıqlar vermişdi. Üzərindən qısa zaman keçməsinə baxmayaraq, tapşırıqlar tam şəkildə icra olunub və nəticədə yeni istirahət mərkəzi paytaxtın ən gözəl məkanlarından birinə çevrilib.

Parkda şəhər sakinlərinin və qonaqların istirahəti üçün müxtəlif infrastruktur yaradılıb. Buraya üz tutanlar həm yay, həm də qış aylarında paytaxt Bakının, o cümlədən Xəzər dənizinin əsrarəngiz mənzərəsini də seyr edə bilərlər.

"Gənclik" parkı 43 hektar ərazini əhatə edir. Burada 300 minədək ağac əkilib, yaşıllıqlar salınıb. Bir sözlə, sakinlər və qonaqlar parkda asudə vaxtlarını səmərəli keçirə biləcəklər.

Yeni istirahət məkanında həm

uşaqlar, həm də böyüklər üçün idman və əyləncə sahələri yaradılıb, attraksion quraşdırılıb. Həmçinin Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən fiziki məhdudiyyətli şəxslər üçün idman və əyləncə sahəsi yaradılıb.

"Gənclik parkı"nın tərtibatı zamanı hər bir detal xüsusi zövqlə hazırlanıb. Burada təqdim olunan "Ürəklər" kompozisiyası paytaxtımıza, təbiətimizə, insanlarımızla olan sevgini tərənnüm edir.

Burada bağlı və açıq futbol meydançaları inşa olunub. Parkda ziyarətçilər üçün piknik məntəqələri də var. Qaçış üçün cığırılar, eləcə də velosiped yolları parkın idmansevərlərinin də ən çox üz tutduqları məkana çevriləcəyindən xəbər verir.

Park ərazisinin genişliyi nəzərə alınaraq istirahət edən şəxslərin rahatlığı üçün müvafiq məlumatlandırıcı və istiqamətləndirici lövhələr quraşdırılıb. Ərazinin ən görməli yerlərindən biri də parkda yaradılan göldür.

Avrasiya Universitetlər Birliyinin nümayəndə heyəti ATU-da

Azərbaycanda səfərdə olan Avrasiya Universitetlər Birliyinin (EURAS) nümayəndə heyəti Azərbaycan Tibb Universitetinin qonağı olub. Universitet rəhbərliyi ilə görüşdə qarşılıqlı əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edilib.

2300-dən çox xarici tələbə təhsil alır".

Professor Sabir Əliyev qonaqlara ATU-nun dörd klinika - Tədris Stomatoloji, Onkoloji, Tədris Terapevtik və Tədris Cərrahiyyə klinikalarının

Nümayəndə heyətinin rəhbəri, Avrasiya Universitetlər Birliyinin baş katibi, həmçinin İstanbul Aydın Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr departamentinin məsul katibi dr. Səbinə Hüseynova qəbul üçün təşəkkür edərək təmsil etdiyi qurum haqqında məlumat verib. O, Avrasiya Universitetlər Birliyinə 55 ölkədən 125 universitetin üzv olduğunu, bu məktəblərin hər birinin qurumun fəaliyyətində aktiv iştirak etdiyini, müxtəlif tədbirlər, elmi toplantılar və müzakirələrin təşkil olunduğunu bildirib.

S.Hüseynova 41 min tələbəsi, böyük kampusları, tibb fakültəsi olan İstanbul Aydın Universitetinin ATU ilə əlaqələrin inkişafında maraqlı olduğunu vurğulayıb. İki universitet arasında əməkdaşlığa dair sazişin mövcudluğunu xatırladan S.Hüseynova, bu sənəd əsasında fəaliyyətin gücləndirilməsini vacib hesab etdiklərini diqqətə çatdırıb.

Sonda Azərbaycan Tibb Universitetinin Avrasiya Universitetlər Birliyinə üzvlüyü məsələsi müzakirə olunub.

Görüşdə ATU-nun Ümumi işlər üzrə prorektoru Tahir Vəliyev, Xarici tələbələrle iş üzrə dekan, dosent Qorxmaz Əhmədov, Avrasiya Universitetlər Birliyinin Gənc səfiri Fərid Şahbazlı iştirak ediblər.

Görüşdən sonra nümayəndə heyətinin üzvləri ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasını ziyarət ediblər. Klinikanın direktoru, professor Surxay Hədiyev qonaqlara burada tədris prosesinin gedişi və pasiyentlərin keyfiyyətli müalicəsi üçün yaradılan şərait haqda məlumat verib.

Son dövrlər Azərbaycan Tibb Universitetində tədris prosesinin təkmilləşdirilməsi, elmi-tədqiqat işlərinin genişləndirilməsi və maddi-texniki bazanın yenilənməsi istiqamətində ciddi addımlar atılır. Aparılan abadlıq, yenidənqurma, təmir işləri, eyni zamanda mühafizə və təhlükəsizlik tədbirləri fakültələr, eləcə də kafedrlarla yanaşı, tələbə yataqxanalarını, həmçinin ATU-nun yerləşdiyi ərazini də əhatə edib.

Universitetimizdə kompleks təmir və yenidənqurma işləri aparılır

Bu işlər ATU rektorunun universitetdə idarəçilik sisteminin daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə prorektorlar arasında funksional vəzifələrin bölgüsü ilə bağlı imzaladığı əmrəndən sonra geniş vüsət alıb. Belə ki, Ümumi işlər və İnzibati-təsərrüfat işləri üzrə prorektorluqların birgə iştirakı ilə qeyd olunan sahələrdə mövcud problemlər yenidən araşdırılıb, çatışmazlıqlar müəyyənəndirilib və aradan qaldırılması istiqamətində zəruri tədbirlər görüldü.

Tələbələrin müasir biliklərə yiyələnməsi, ümumilikdə tədrisin keyfiyyətinin artırılması üçün daha 3 mulyaj alınıb, bundan əlavə, ATU-nun tədris-trening mərkəzlərində və tədris otaqlarında yeni kompüterlər quraşdırılıb. Laborator-diaqnostik tədqiqatlarda, elmi araşdırmalarda yüksək nəticələr əldə olunması üçün 4 vivarium tikilib. Müasir dizaynı və ən son tələblərə cavab verən bu laboratoriyalar tibbi avadanlıqlar, eləcə də yeni reaktivlərə təchiz olunub. Bundan əlavə, xarici ölkə vətəndaşlarının hazırlıq kursları üçün 21 dər otağı yaradılıb.

ATU-nun yataqxanalarında aparılan cari təmir-yenidənqurma işləri zamanı tələbələr dərsləndikən vaxtlarının səmərəli təşkili üçün zəruri amillər nəzərə alınmışdır. Mövcud internet şəbəkələri yenilənib və bütün otaqlar sürətli internetlə təmin edilib. Tələbələrin təhlükəsizliyinin təmin olunması məqsədilə yanğın əleyhinə qurğular daha müasirləri ilə əvəzlənib, yeni siqnalizasiya sistemi, zəruri yerlərdə müşahidə kamera-

ları quraşdırılıb və fasiləsiz nəzarət təmin edilib.

Ümumilikdə 711 yeni yanğınsöndürmə balonu alınıb. Nəticədə istismar müddəti bitmiş balonlar yeniləri ilə əvəzlənib, əvvəldən balonlar olmayan binalar isə təchiz edilib. Həmçinin yataqxananın su anbarları yenilənib və su nasosları quraşdırılıb. Bundan başqa, 2-si əsaslı təmir olunmaqla 4 qazanxana istifadəyə verilib. Mülki müdafiə sahəsində zəruri tədbirlər görüldü, radiasiya əleyhinə daldalanacaq əsaslı təmir olunub və zəruri avadanlıqlarla təmin

edilib. İnzibati, eləcə də tədris binalarında rabitə vasitələri yenilənib və yeni daxili ATS sistemi qurulub.

Görülən işlər universitetin ərazisi ilə yekunlaşmır. Belə ki, ATU-nun yerləşdiyi küçədə müasir tipli kamera sistemi quraşdırılıb ki, bu da ümumilikdə ərazidə təhlükəsizliyin təminatı üçün önəmli məqamlardan biridir. ATU-nun tədris binalarının heyəti ilə yanaşı, binanın qarşısındakı küçədə də müasir standartlara uyğun təmir və yenidənqurma işləri aparılıb. Şəhər sakinlərinin də istifadə etdiyi bu küçənin işıqlandırılması təmin olunub. Bu iş şəhərimizin sakinlərinin rahat hərəkətinə yardımçı olmaqla yanaşı, Bakı şəhəri üzrə aparılan abadlıq işlərinə bir töhfə kimi də qiymətləndirilə bilər.

ATU-da tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, maddi-texniki bazanın yenilənməsi, eləcə də təhlükəsizlik tədbirlərinin gücləndirilməsi məqsədilə görülmüş işlər bundan sonra da davam etdiriləcək.

ATU-nun Tədris işləri üzrə prorektoru, professor Sabir Əliyev nümayəndə heyətinə qocaman ali məktəbin tarixi, inkişafı, müasir dövrdəki fəaliyyəti haqqında geniş məlumat verib. Qeyd edib ki, 1930-cu ildə Bakı Dövlət Universitetinin tibb fakültəsinin bazası əsasında yaradılan ali tədris ocağı bir əsrə yaxın tarixi əhatə edir.

Prorektorun sözlərinə görə, hazırda 7 mindən çox tələbənin təhsil aldığı ATU-nun 6 fakültəsi fəaliyyət göstərir: "Tədris sisteminə ciddi dəyişikliklər aparılır, proqramlar digər ölkələrdəki universitetlərin proqramları ilə uyğunlaşdırılır ki, gələcəkdə tələbələrimiz rotasiyalarda çətinlik çəkməsinlər. ATU, həmçinin xarici tələbə sayına görə seçilir. Belə ki, universitetimiz ölkədə 1-ci yerdədir. Hazırda universitetimizdə 30 ölkədən

fəaliyyəti haqqında da məlumat verib. Qeyd edib ki, tələbələrin tədrisi üçün hər cür şərait yaradılan bu klinikalarda tədris trening mərkəzləri, kompüter zalları, dərslər otaqları, müasir texnologiyalarla təchiz olunmuş əməliyyatxanalar mövcuddur. Klinikalarla yanaşı, universitetin 6 tədris binası, inzibati binası, 6 tələbə yataqxanası, böyük idman kompleksi, Nabranda yerləşən "Təbib" istirahət mərkəzi var.

Prorektor nümayəndə heyətinə Azərbaycanın tarixində yaşanan əlamətdar hadisə - torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi ilə nəticələnən müharibə haqqında da danışaraq, döyüş əməliyyatlarında ATU-nun hərbi fakültəsinin məzunlarının xüsusi fədakarlıq və qəhrəmanlıq göstərdiyini vurğulayıb.

Loğman Həkim Universitetinin nümayəndə heyəti ATU-nun qonağı olub

Azərbaycanda işgüzar səfərdə olan Türkiyənin Loğman Həkim Universitetinin nümayəndə heyəti ilə Azərbaycan Tibb Universitetinin nümayəndə heyəti arasında görüş keçirilib.

Görüş zamanı ATU-nun rektoru, professor Gəray Gəraybəyli universitetin tarixi barədə qonaqlara məlumat verib. Azərbaycan Tibb Universitetinin 1930-cu ildə Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) tibb fakültəsinin bazası əsasında yaradıldığını bildirib. Rektor qeyd edib ki, yarım əsrdən çoxdur fəaliyyətdə olan ATU hazırda zəngin maddi-texniki bazası, tədris korpusları, tələbə yataqxanası, klinikaları və laboratoriyaları ilə Azərbaycanın ən böyük elm və tibb ocağıdır: "Universitetimizə hər il 1000-ə yaxın tələbə qəbulu olur. Universitet nəzdində 4 böyük klinika fəaliyyət göstərir, tələbələrımız rahatlıqla klinik fənlərini burada mənimsəyə bilirlər. 6 fakültəmiz mövcuddur ki, bunlardan biri də ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılmış hərbi tibb fakültəsidir. Hərbi tibb fakültəsinin tələbələri, əməkdaşları ötən il Vətən müharibəsində iştirak etdilər, qəhrəmanlıq göstərdilər. Yaralılarımız və şəhidlərimiz oldu. Vətən müharibəsində şəhid olan tələbə və əməkdaşlarımıza Allahdan rəhmət diləyirəm".

Gəray Gəraybəylinin sözlərinə görə, son 3 il ərzində ATU-nun beynəlxalq əlaqələri durmadan genişlənir. Həmçinin universitetin tədris proqramı yenilənir: "İctimai səhiyyə fakültəsində ciddi dəyişikliklər etmişik, yeni ixtisaslar açmışıq. Bizə bu işdə Türkiyə universitetləri böyük dəstək verib. Gələcəkdə Loğman Həkim Universiteti ilə müqaviləmizin praktika-da özünü doğruldacağına, uğurlu şəkildə

tələbə, həkim, master-klasslar mübadiləsinin aparılacağına inanıram".

ATU-nun beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, dosent Orxan İsayev beynəlxalq əlaqələrdən danışdı. Bildirib ki, ATU-nun 80 xarici universitetlə müqaviləsi var, onlardan 30-u Türkiyə universitetləridir: "ATU xarici tələbə sayına görə ölkədə birinci yeri tutur. Universitetimizdəki 2300 xarici tələbədən 700-ü Türkiyə vətəndaşıdır".

Loğman Həkim Universitetinin rektoru, professor Bülent Gümüşel rəhbərlik etdiyi ali təhsil müəssisəsinin tarixi və fəaliyyəti haqqında danışdı. Qeyd edib ki, universitet 2018-2019 tədris ilində akademik fəaliyyətə başlayıb. Universitetdə tibb, stomatologiya, əczaçılıq, ictimai səhiyyə, idman fakültələri, səhiyyə xidmətləri üzrə peşə təhsili məktəbi var. 5 fakültə üzrə 2377 tələbəsi olan universitetin həm də Sağlq Bilimləri İnstitutunda elmi tədqiqatlar aparılır. Loğman Həkim Universitetinin araşdırma mərkəzləri də fəaliyyət göstərir. Çıxışının sonunda B.Gümüşel ATU ilə əməkdaşlıqdan məmnun olduqlarını bildirib.

Görüşdən sonra qonaqlar ATU-nun Tədris Stomatoloji, Tədris Terapevtik və Tədris Cərrahiyyə klinikalarına, Anatomiya muzeyinə və bir sıra tədris binalarına baxış keçirib, universitet kampusu ilə tanış olublar.

"Artıq ikinci ildir ki, ATU-nun Tələbə Gənclər Təşkilatının, Azərbaycan Tələbə Gənclər Təşkilatları İttifaqının (ATGTİ) təşəbbüsü və ATU rəhbərliyinin dəstəyi ilə "Rezidenturaya birlikdə hazırlaşaq" layihəsi keçirilir. Layihənin nəticələri bu təşəbbüsün nə dərəcədə önəmli olduğunu göstərir". Bu fikirləri ATU-nun rektoru, professor Gəray Gəraybəyli layihənin təşkilatçıları və icraçıları ilə görüşdə səsləndirib.

"Rezidenturaya birlikdə hazırlaşaq" layihəsinin uğuru

Gəray Gəraybəyli: Gərgin iş qrafikinə baxmayaraq, bu layihəyə vaxt ayırmaq əsl müəllim mövqeyidir

Rektor qeyd edib ki, ATU-nun tələbə və məzunları ali tibb təhsili pilləsini başa vurduqdan sonra ixtisaslı həkim olmaq üçün rezidentura imtahanında iştirak etməlidirlər: "Pandemiyanın yaratdığı çətinliklər fonunda tələbə və məzunlarımızın imtahana hazırlıq prosesinə dəstək olmaq məqsədi ilə tam ödənişsiz formada silsilə onlayn görüşlərin təşkil olunmasına start verildi. Və imtahan mərkəzinin hesabından da rezidenturanın ilk pilləsini müvəffəqiyyətlə keçənlərin sayının çox olduğunu gördük. Bu, layihənin uğurunun göstəricisidir". ATU TGT-nin daim aktiv fəaliyyətdə olduğunu vurğulayan rektor, bu cür yararlı təkliflərin reallaşdırılmasına daim ehtiyac olduğunu bildirib.

G.Gəraybəyli bu layihədə təmənnaşsız olaraq tələbələrə yardımını əsirgəməyən müəllimlərə də təşəkkür

edib: "Layihədə dərs keçənlər arasında fakültə dekanı, kafedra müdiri olanlar da var. Gərgin iş qrafikinə baxmayaraq, bu layihəyə vaxt ayırdığınız üçün təşəkkür edirik. Bu, əsl müəllim mövqeyidir".

Daha sonra ATGTİ-nin sədri Pərviz Mirələmli çıxış edərək layihənin iki il ərzindəki göstəriciləri barədə məlumat verib. Qeyd olunub ki, layihənin ikinci ildə təşkil olunan görüşlərində ümumilikdə 1000 nəfərdən çox tələbə və məzun birbaşa iştirak edib, 7 mindən çox şəxs isə canlı yayımları sosial şəbəkələr üzərindən izləmək şansı qazanıb. Onlayn görüşlər zamanı izah olunan mövzular imtahanı əhatə edib və iştirakçıların imtahanda daha yaxşı nəticə göstərməsinə əsas yaradıb.

Sonda layihədə aktiv iştirak edən, mövzuları izah edən, iştirakçıların suallarını hərtərəfli şəkildə cavablandıran müəllim-ekspertlə

rə təşəkkürnamələr təqdim olunub. Onların arasında Normal fiziologiya kafedrasından dosent Aqil Əliyev, Patoloji fiziologiya kafedrasından dosent Sərdar Əliyev, Patoloji anatomiya kafedrasının tədris hissə müdiri, dosent Müşfiq Orucov, dosent İlahə Kərimova, dosent Rasim Niftəliyev, Histologiya, embriologiya və sitologiya kafedrasının müdiri, professor Eldar Qasımov, Farmakologiya-əczaçılıq fakültəsinin dekanı, dosent Kamandar Yaqubov, dosent Svetlana Babayeva, Tibbi mikrobiologiya və immunologiya kafedrasından professor Nigar Ağayeva və Bioloji kimya kafedrasının müdiri, professor Gülnarə Əzizova var.

Görüşdə ATU-nun tərbiyə işləri üzrə prorektoru, dosent Zülfüqar Musabəyov, TGT sədri, ATGTİ-nin sədr müavini Rauf Vəliyev, mətbuat xidmətinin rəhbəri Günel Aslanova da iştirak ediblər.

Bəzən fizioterapiyadan sonra əməliyyata ehtiyac qalmır

Nurlana Əliyeva: "Vətən müharibəsinin 700-dən çox qazisini müalicə edərək sağaltmışıq"

ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasında Fizioterapiya və reabilitasiya şöbəsi fəaliyyət göstərir. Bu şöbədə bir çox xəstəliklərin profilaktikasında fizioterapiya effektiv üsul kimi tətbiq olunur. Bu həm də təhlükəsiz müalicə üsulu olduğu üçün bir çox xəstəliklərdən əziyyət çəkənlər fizioterapiya müalicəsi almağa üstünlük verirlər. Şöbənin 10 ilə yaxın fəaliyyəti dövründə minlərlə pasiyent tibbi personalın xidmətindən yararlanıb, sağlamlıqlarını bərpa edib.

Şöbə müdiri Nurlana Əliyeva fizioterapiyanın ən çox oynaq, dayaq-hərəkət sisteminin bərpası zamanı istifadə olunduğunu bildirib: "Məlumdur ki, fizioterapiya fiziki üsullarla müalicə deməkdir. Biz elektrik, maqnit və ultrasəs

dalğalarından istifadə etməklə pasiyentləri müalicə edirik".

N.Əliyeva neyrocərrahiyyə, nevrologiya, travmatologiya və ortopediya şöbəsində müalicə alanların əksəriyyətinin bərpa prosesində onun rəhbərlik etdiyi şöbənin müstəsna xidmətləri olduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, pasiyentlər əməliyyata qədər və əməliyyatdan sonra fizioterapiya müalicəsi alıblar: "Elə xəstələr olub ki, müayinədən keçən zaman əməliyyata göstəriş olub, amma şöbəmizdə müalicə aldıqdan sonra əməliyyata ehtiyac qalmayıb. Sağalıb gediblər".

Şöbə müdiri, həmçinin Vətən müharibəsində iştirak edən 700-dən çox qazinin Fizioterapiya və reabilitasiya şöbəsində müalicə aldığı barədə məlumat verib, böyük əksəriyyətinin sağaldığını qeyd

edib: "Bizdə ayağa durmayan qazi qalmadı. Peşəkar həkim personalımız böyük həvəslə qazilərimizi müalicə etdi, onların qulluğunda durdu. 3 nəfər qazimiz ağır onurğa, kəllə-beyin travması aldığına görə müalicə üçün Türkiyəyə göndərildi. Onlar da sağalaraq

Vətənə döndülər".

Nurlana xanım insult xəstələrinin də bu şöbədə müalicə kursu keçdiyini və aparılmış müalicənin əksər hallarda effekt verdiyini diqqətə çatdırıb: "Müasir müalicə üsullarından istifadə etməklə xəstələrimizi sağaldırıq. Şöbəmizdə peşəkar

həkim və tibbi personal fəaliyyət göstərir. Müalicə aşağı tezlikli səs dalğaları yaradan cihazlar vasitəsi ilə aparılır. Doğrudur, bu, hər xəstəyə tətbiq olunmur. Amma tətbiq olunması nəzərdə tutulan xəstələr etdiyimiz müalicənin təsirini görür, çox razı qalırlar".

Hepatitlər: yaranma səbəbləri, müalicə üsulları

Professor Nuru Bayramov: Hazırda artıq çəki ilə bağlı hepatitlərə daha çox rast gəlinir

Hepatit qaraciyərin iltihabi xəstəliyidir. O necə müalicə olunur? Hepatitin hansı növləri qalıcı qaraciyər xəstəliyinə səbəb ola bilər? Bu xəstəliyə necə diaqnoz qoyulur? Hepatit və sarılıq eyni xəstəlikdirmi?

Bu və digər suallarla universitetimizin I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının müdiri, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, professor Nuru Bayramova müraciət etdik.

- Gəlin, əvvəlcə aydınlaşdıraraq: hepatit nədir və necə yaranır?

- Hepatit qaraciyərin iltihabi xəstəliyidir. Hər hansı səbəbdən qaraciyər toxumasında zədələnmə meydana gəlir və buna cavab olaraq orqanizmdə iltihabi reaksiya başlayır. Bu iltihabi reaksiya zədələnməni aradan qaldırmağa çalışır, amma bununla yanaşı, qaraciyərin sağlam hissəsini də zədələyir. Hepatitləri müxtəlif səbəblər törədir. Bunlardan birincisi viruslardır, yeni virusların ya-

ratdığı hepatitlərdir. Viral hepatitlərə A, B, C, Delta və son dövrlər rast gəlinən hepatit E, G-ni misal göstərmək olar.

İkinci yerdə alkoqol mənşəli hepatitlər dayanır. Alkoqol qaraciyəri ən çox zədələyən alimenter faktorlardan biridir. Üçüncü yerdə dərmanlar durur. Bir çox dərmanların istifadəsi ciddi dərman hepatitinə gətirib çıxara bilər. Qaraciyərə daxil olan və ya qaraciyərdən çıxan damarların tıxanması, autoimmun amillər, anadangəlmə və qazanılmış metabolik xəstəliklər, o cümlədən piylənmə və şəkərli diabet hepatitə səbəb ola bilər.

Bu səbəblər arasında ən çox rast gəlinən viral, alkoqol və son dövrlər daha çox qarşılaşdığımız piylənmədir.

- Hepatitlər necə müalicə olunur?

- Müalicədə əsas yeri iki qrup tədbir tutur. Birinci qrupa səbəbin aradan qaldırılmasına yönəlmiş tədbirlər aiddir. İkinci qrupa isə orqanizmdə baş verən dəyişikliklərin aradan qaldırılmasına yönələn dəstək tədbirləri aid edilir. Hepatitin ağırlıq dərəcəsinə uyğun ola-

raq bu tədbirlərin biri və ya hər ikisi seçilə bilər.

-Hepatitin hansı növləri qalıcı qaraciyər xəstəliyinə səbəb ola bilər?

- Qısa cavab ondan ibarətdir ki, hepatiti törədən səbəblər aradan qalxarsa, xəstə sağalır, aradan qalxmazsa, qalıcı qaraciyər xəstəliyinə səbəb olur.

Hepatitin təbii gedişi səbəbin aradan qalxıb-qalxmamasından asılı olaraq dəyişir. Hepatitin ilk mərhələsi kəskin mərhələdir. Əgər bu mərhələdə səbəb aradan qaldırılsa, kəskin hepatit iz qoymadan sağalır. Əgər bu mərhələdə səbəb aradan qaldırılmazsa, xəstəlik davam edir və xroniki mərhələyə baş verir. Xroniki mərhələnin özəliyi ondan ibarətdir ki, həm səbəb davam edir, həm zədələnmə baş verir, həm də fibrotik (sərt) toxuma əmələ gəlir. Bu mərhələdə səbəb aradan qalxarsa, vəziyyət stabil qalır və ya qaraciyər düzəlişir. Əgər səbəb aradan qaldırılmazsa, xroniki xəstəlik davam edir, progressivləşir və sirroz adlanan mərhələyə baş verir. Sirrozda həm zədələnmə, həm fibroz, həm də düyünləşmə var. Sirroz mərhələsində də səbəb aradan qaldırılsa, proses stabilləşir, hətta yaxşılaşma baş verir. Lakin səbəb aradan qaldırılmazsa, progressivləşmə davam edir, varikoz, qanaxma, assit, qaraciyər yetməzliyi kimi ağırlaşmalar və qaraciyər xərçəngi meydana çıxır.

- Bəs bu xəstəliyə necə diaqnoz qoyulur?

- Hepatitin diaqnostikasında adətən 3 suala cavab axtarıırıq: hepatit varmı, səbəbi nədir və ağırlıq dərəcəsi hansıdır?

Hepatitin olub-olmadığı qan analizi ilə müəyyən edilir. Qaraciyərin funksional testləri adlanan göstəricilərdə dəyişikliklər varsa (ALT, AST, bilirubin, QF, QQT) hepatiti göstərir. Səbəbi müəyyənləşdirmək üçün anamnez, virus testləri, metabolik, autoimmun testlər və görüntüləmə müayinələri aparılır. Ağırlıq dərəcəsinə müəyyənləşdirmək üçün isə klinik əlamətlər və spesifik qan testləri nəzərə alınır.

- Bəzən hepatit və sarılıq eyni xəstəlik olduğunu deyirlər...

- Xeyr, eyni deyil. Hepatit xəstəlikdir, sarılıq isə xəstəliyin əlamətidir. Sarılıq dərinin və ya gözün ağlı qışasının saralmasıdır və qanda bilirubinin artması ilə mü-

şayiət olunur. Sarılıq hepatitlərdən başqa bir çox xəstəliklərdə, o cümlədən qan xəstəliklərində və öd yollarının tıxanmalarında da müşahidə edilə bilər.

- Hepatitlər yoluxucudurmu?

- Viral hepatitlər yoluxucudur, digər hepatitlər yoluxdurucu deyil. Hepatit virusları xarici təmas və qan vasitəsi ilə keçə bilər. Məsələn A və E virusları xarici təmas yolu ilə, B, C və D isə qan vasitəsi ilə keçə bilər.

- Daşıyıcılar üçün risk varmı?

- Daşıyıcı anlayışı köhnə ifadədir və əvvəllər hepatit B-nin inaktiv formasına deyilirdi. Hazırda buna HBsAg-negativ xroniki infeksiya deyilir. Bu formanın xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, vücutda hepatit B virusu var, lakin virusun miqdarında artma, qaraciyərdə zədələnmə və iltihab yoxdur. Orqanizm virusu öldürə bilmir, lakin çoxalmasının qarşısını alır. Beləliklə, virus və orqanizm bir-birlərinə zərər vermədən birlikdə sakit yaşayırlar. Əksər xəstələrdə bu "birgə yaşayış" ömür boyu davam edir. Lakin bəzi hallarda, xüsusən də orqanizmin immun sistemi zəiflədikdə bu "səssizlik" pozula bilər, virus çoxalır və qaraciyəri zədələməyə başlayır, aktiv hepatit meydana gəlir. Bu səbəbdən qaraciyər funksiyaları mütəmadi olaraq yoxlanılmalı və virusun aktivliyi araşdırılmalıdır.

Qeyd edim ki, 20 il öncəyədək hepatologiyada ön plana viral hepatitlər çıxmışdısa, hazırda yağlanma ilə bağlı hepatitlərə daha çox rast gəlinir. Piylənmə və artıq çəki hazırda epidemiyə halını alıb və inkişaf etmiş ölkələrin əhalisinin təxminən 30 faizində artıq çəki və piylənməyə rastlanır. Piylənməsi olanların 60-70 faizində qaraciyər yağlanmasına, 30 faizində isə yağlanmaya bağlı hepatitə rast gəlinir. Yağlanmaya bağlı hepatitlər də öz növbəsində xronikləşir. Öncə fibroza, daha sonra sirroza və nəhayət, qaraciyərin xərçənginə gətirib çıxara bilər.

Bu səbəbdən, piylənmə xəstəliyini müalicə etmək və artıq çəkini aradan qaldırmaq çox önəmlidir. Bunun üçün əlimizdə ən faydalı 3 əsas vasitə var. Birincisi fiziki aktivlik, ikincisi düzgün qidalanma ("az yeyib çox gəzmək" qaydası), sonuncu isə bariatrik cərrahiyyədir. Bəzən ciddi qəbul etmədiyimiz artıq çəki həyatımıza son qoya bilər. Hər kəsə öz orqanizmi ilə yaxşı davranmağı tövsiyə edirəm.

Əməkdaşımız dünya miqyaslı patent alıb

Taryel Ömərov beynəlxalq ideya müəllifi siyahısına daxil edilib

Azərbaycan Tibb Universitetinin I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının əməkdaşı, tanınmış cərrah, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Taryel Ömərovun aşırı piylənmənin müalicəsində kəşf etdiyi cərrahiyyə metodu növbəti dəfə dünya səviyyəli patentə layiq görüldü. T.Ömərova məxsus laparoskopik-bariatrik cərrahiyyə əməliyyatının yeni modifikasiyası - "Aşırı piylənməsi olan xəstələrdə bariatrik-metabolik cərrahi müalicənin optimallaşdırılması" bu dəfə Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatı (World Intellectual Property Organization, WIPO) tərəfindən Beynəlxalq İdeya Müəllifliyi kimi seçilib.

Azərbaycan Bariatrik və Metabolik Cərrahlar Assosiasiyasının sədri Taryel Ömərovun bu metodu piylənmədən əziyyət çəkən pasiyentlərin artıq çəkidən qurtulması üçün icra edilən cərrahiyyə əməliyyatları zamanı istifadə olunur. Azərbaycanlı cərrahın metoduna əsasən, laparoskopik üsulla bariatrik cərrahiyyə əməliyyatı zamanı mədənin boylama rezeksiyası digər standart metod-

dan fərqli olaraq, daha kiçik həcmli formalaşdırılır - mədə daxilində yerləşdirilmiş 32 fr - yeni 11 mm diametrində kalibrasiya borusu ətrafında, pilortik sfinktor-dan maksimum 2 sm kənar-dan başlamaqla böyük əyrilik boyunca rezeksiya olunur. Bu zaman baş verə biləcək fəsadların qarşısını almaq üçün isə ikinci xüsusi metod tətbiq edərək rezeksiya xəttinə mədənin böyük əyriliyindən diseksiya olunaraq ayrılmış mədə omentumu yenidən alt və üst seroz qatlardan keçməklə tikilməklə həmin nahiyyə gücləndirilir. Nəticədə isə anatomiya və fiziologiya qoruyucu yeni bir metod formalaşır. Pasiyentlər daha uzun müddət arıqlaya bilirlər və eyni zamanda arıqlama prosesi uzun illər boyunca qalıcı olur.

Digər bariatrik metabolik cərrahi metodlarla müqayisədə yeni modifikasiyanın hər hansı əlavə təsirləri yoxdur. Doktor T.Ömərov qeyd edir ki, bu metod xü-

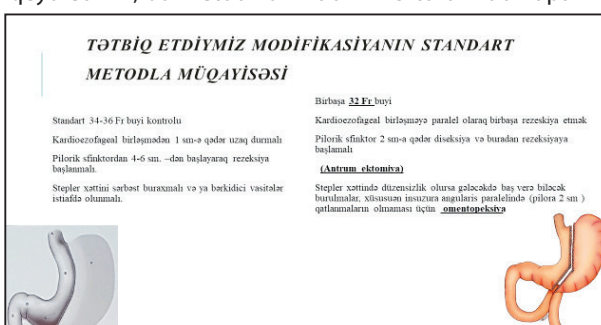
susi standart göstəricilər əsasında tətbiq olunmalıdır. Bu metodun tətbiq olunması ilə ölkəmizdə də son illərdə çəkisi 170-247 kq arasında olan onlarla pasiyent çəkisinin yarısından çoxunu itirərək daimi sağlamlıqlarına qovuşub.

Qeyd edək ki, Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatı BMT-nin ixtisaslaşdırılmış hökumətlərarası orqanıdır. Mərkəzi qəragahı Cenevrə şəhərində yerləşən bu qurum əqli mülkiyyət sahəsində ən önəmli beynəlxalq konvensiyaların idarəçiliyi ilə məşğuldur. Hazırda 193 ölkə WIPO-nun üzvüdür. Azərbaycan 1995-ci ildən bu təşkilata daxil olub.

Xatırladaq ki, indiyədək dünyanın bir çox nəşrlərində cərrah Taryel Ömərovun 2013-2017-ci illərdə hazırladığı bu metod barədə elmi məqalələr dərc olunub. 2017-ci ildə bu təşkilata ölkəmizdə belə bir metodun tətbiqi ilə bağlı müraciət olunub və 1 il ərzində WIPO tərəfindən aparı-

lan araşdırmalardan sonra 2018-ci ildə bu yeni modifikasiya təşkilatın mərkəzi ofisinin rəsmiləri tərəfindən qəbul olunub və adicəkilən təşkilatın saytında dərc edilib. Tanınmış cərrahın mədəcikləmə əməliyyatlarında icad etdiyi yeni modifikasiya artıq beynəlxalq aləmdə təsdiqini tapıb.

Ölkəmizdə ilk bariatrik metabolik əməliyyatları aparan cərrahlardan biri olan Taryel Ömərov 2014-cü ildə təsis edilmiş Azərbaycan Bariatrik və Metabolik Cərrahlar Assosiasiyasının yaradıcılarından biridir. Bu təşkilat rəsmi olaraq İFSO-ya (International Federation for the Surgery of Obesity and Metabolic Disorders) qəbul edilib. Bir neçə ay öncə isə Avrasiya Patent Təşkilatı (Euroasian Patent Organization) Taryel Ömərova laparoskopik bariatrik cərrahiyyə əməliyyatları zamanı tətbiq etdiyi yeni modifikasiyanın patentini təqdim edib.

Yaxşı istirahət uğurlu fəaliyyətin əsasıdır

“Təbib” istirahət düşərgəsində dincələn universitetimizin əməkdaşları yaradılan şəraitdən razıdırlar

İllərdir hər yay ATU-nun əməkdaşlarının istirahət üçün üz tutduqları “Təbib” istirahət düşərgəsindən reportajlar hazırlayıb, yaradılan şəraitlə oxucularımızı tanış edir, burada dincələn müəllimlərin, həkimlərin və onların ailə üzvlərinin təəs-süratlarını bölüşürük.

Amma keçən il bütün dünyanı ağuşuna alan, ölkəmizdən də yan keçməyən pandemiya bu ənənəmizi pozdu. İlk dəfə olaraq istirahət düşərgəsinin fəaliyyətində fasilə yandı. Amma universitet rəhbərliyi gözlənilməz vəziyyətdən də səmərəli istifadə edə bildi. Belə ki, istirahət mərkəzinin əməkdaşlara xidmət göstərmədiyi müddətdə əsas diqqət quruculuq və təmir-tikinti işlərinə yönəldildi.

Xatırladaq ki, pandemiya dövründə yeni tikililər inşa edilmişdi. Əməkdaşlarımızı daha çox sevindirən isə 200 nəfəri bir dəfəyə nahar üçün qəbul etmək imkanına malik, ümumi sahəsi 711 kv. metr olan müasir standartlara uyğun yeməkhana binasının istifadəyə verilməsi idi.

Pandemiya ilə əlaqədar ölkəmizdə tətbiq olunmuş məhdudiyyətlər yumşaldıldıqdan sonra bu yay “Təbib” istirahət düşərgəsində dincəlmiş əməkdaşlarımızın təəs-süratlarını öyrəndik.

Paşa Mehdiyev (Fizioterapiya və tibbi reabilitasiya kafedrasının müdiri, dosent):

- Biz bu gözəl məkanda ailəlikcə istirahət etdik. İstirahət çox yaxşı təşkil olunmuşdu. Otaqlar təmiz, səliqəli və rahatdır. 24 saat isti və soyuq su ilə təminat var. Yeməklərin keyfiyyətinə də söz ola bilməz. Sanitar-gigiyenik tələblərə əməl edən xoş simalı işçi heyəti əməkdaşlara nümunəvi xidmət göstərir. Sanki müxtəlif çeşidli xörəklər bizim istəklərimiz nəzərə alınaraq hazırlanırdı. Bundan əlavə, düşərgənin ərazisində yüksək səviyyəli işlər görülüb. Amma uşaqlar üçün bir əyləncə yerinin olmasını da istərdik. Ümumilikdə isə, burada yaradılan şəraitdən çox razıyıq. Ailə üzvlərimiz adından kiçik xidmət personalından tutmuş, universitet rəhbərliyində zəhməti keçən hər kəsə təşəkkürümü bildirirəm. Əgər qismət olsa, gələn il də bizə doğma olan bu məkanda istirahət edəcəyik.

Şəhla Balayeva (Uşaq-yeni-yetmələrin sağlamlığı və əmək sağlamlığı kafedrasının müdiri, dosent):

- İstirahət məkanında yaradılan şərait yüksək səviyyədədir. Ərazidə sakitlik və təmizlik hökm sürür. Otaqlar çox yaxşı təmir olunub. Yeməklərin keyfiyyəti də yaxşıdır.

Fikrimcə, axşam-tərəfi bir qədər yüngül yeməklər verilsəydi, daha yaxşı olardı. Əlbəttə, bu, zövq məsələsidir və xidmətin keyfiyyətinə kölgə salmır. Həmin baxa biləcəyi yerdə televizorun qoyulması da müsbət haldır. Düşünürəm ki, düşərgədə Wi-Fi internetin təşkil edilməsinə də ehtiyac var.

Eldar Əliyev (I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının professoru):

- İstirahətimiz yaxşıdır. Dəniz yanımda, meşə yanımda. Burada bizim üçün gözəl şərait yaradılıb. İdmanla məşğul olmağa da kifayət qədər vaxtımız qalır. Günlərimiz maraqlı keçir. Bir həkim kimi onu da deyim ki, açıq havada və dənizdə olmaq, tez-tez gəzintiye

çıxmaq uşaqların müqavimətini artırır. Qışda onların xəstələnmək ehtimalı aşağı düşür. Əvvəlki illərdə tez-tez yada saldıığımız bir təklif də artıq reallaşıb. Xörəklər ümumi yeməxanada verilir ki, bu da məişət qayğılarımızı azaldıb. Hər şey qaydasındadır. Buranın şəraiti uşaqların istirahəti üçün normaldır. Narahatlıq yoxdur. İstirahətimizdən çox razıyıq.

Cavanşir Rəhimov (Tibbi və bioloji fizika kafedrasının dosenti):

- İyul ayında ATU-nun Nabran qəsəbəsində yerləşən “Təbib” düşərgəsində ailəmizlə birlikdə dincəldik. İstirahət üçün təklif olunan məkan səliqəli və bütün tələblərə cavab verən rahatlığı ilə seçilirdi. Sanki gündə üç dəfə yüksək keyfiyyətli, həkim nəzarətindən keçmiş geniş çeşidli yeməklər verildirdi. Yeməyin çeşidi və dadı ən tələbkər qonaqları belə razı salırdı. Düşərgənin Xəzərə yaxın yerləşməsi, ərazinin səfalı olması və təmiz saxlanması onun dəyərini daha da artırır. ATU-nun Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Cahangir Qasimovun diqqət və qayğısını hər an hiss edirdik.

O, tez-tez düşərgədə dincələn əməkdaşlarla telefon əlaqəsi saxlayır, düşərgə ilə maraqlanır, dincələnlərin təklif və fikirlərini, iradlarını soruşurdu. Həftəsonu Cahangir müəllim özü şəxsən düşərgədə oldu və hər bir masaya yaxınlaşıb istirahət edənlərin arzu və təkliflərini dinlədi. Bir sözlə, ATU rəhbərliyinin, o cümlədən HİK-in diqqət və qayğısı sayəsində həmişəlik yaddaşa həkk olunan

bir istirahət alındı. Buna görə ATU-nun rəhbərliyinə, xüsusən professor Gəray Gəraybəyliyə təşəkkür edir, “Təbib” düşərgəsində görüləcək növbəti işlərdə uğurlar arzulayıram.

Əməkdaşlarımızın ürək sözlərini dinlədikcə, istirahətin necə təşkil olunması haqqında müəyyən qənaətə gəlmək mümkün idi.

Amma uzun illərdir “Təbib” istirahət məkanının məsuliyyət yükünü çiyinlərində daşıyan **ATU Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri, dosent Cahangir Qasimovla** söhbət etməsək, yazımız yarımçıq olardı. Ona görə də düşərgədə görülən və görülməli işlərlə bağlı C.Qasimovun fikirlərini öyrəndik: “2020-ci ildə “Təbib” istirahət düşərgəsi pandemiya görə işləmədi.

Buna baxmayaraq, biz kifayət qədər işlər gördük. Həmin dövrdə “Təbib” istirahət düşərgəsində olan universitetin rektoru, professor Gəray Gəraybəyli avadanlıqların saxlanması üçün anbarla maraqlanmışdı. O zaman bu tikili yararsız vəziyyətdə idi. Ona görə rektorun göstərişinə uyğun olaraq, 2020-ci ildə anbarın tikintisinə başladıldı. Paltarların yuyulub-qurudulması, əlavə mebellərin saxlanması üçün müasir tələblərə cavab verən otaqların, anbarların tikilməsini bir il öncə, yeni pandemiya dövründə başa çatdırdıq. Bundan başqa, həmin vaxt 2 ailənin istirahət edə biləcəyi əlavə 2 otaq, bu il isə daha 1 otaq tikildi. Təəssüf ki, ötən il pandemiya səbəbindən əməkdaşlarımız istirahət düşərgəsindən istifadə edə bilmədilər”.

Müsahibimiz deyir ki, bu

mövsümdə istirahət düşərgəsinin fəaliyyəti 5 mərhələdən ibarət olmaqla bərpa edilib: “84 ailənin, ümumilikdə 336 nəfərin istirahəti təşkil olundu. Müşahidələrimiz göstərir ki, burada dincələn professor-müəllim heyəti və texniki işçilər istirahətlərindən razıdır. Universitet Həmkarlar İttifaqı Komitəsi rektorun göstərişinə uyğun olaraq düşərgədə mümkün olan şəraiti yaratdı. Amma onu da deyim ki, təmirli otaqlarımız çox deyil. Düşərgəmizdə istirahət edən əməkdaşlarımızın sayı son illər xeyli azalıb. Çünki təmir olunmamış 2 korpusumuz boş qalıb ki, bu da hər mərhələdə 40 ailənin, 80 nəfərin istirahət imkanının məhdudlaşdırılması deməkdir. Məqsədimiz yaxın 1-2 il ərzində otaq sayını kifayət qədər çoxaltmaqdır. Gələcəkdə düşərgənin ərazisində uşaqlar üçün əyləncə yerlərinin inşası, idman qurğularının quraşdırılması və digər xidmət obyektlərinin tikilməsini də nəzərdə tutmuşuq.

Daim təmasda olduğumuz əməkdaşlar onlara yaradılan şəraitə və göstərilən yüksək xidmətə görə universitetin rektoru, professor Gəray Gəraybəyliyə minnətdarlıqlarını bildirirlər. Həmkarlar İttifaqı Komitəsi olaraq var qüvvəmizlə çalışırıq ki, ATU rəhbərliyinin tövsiyələrini həyata keçirərək əməkdaşlarımızda yüksək məmnunluq hissi yaradaq”.

Elə biz də məmnunluq hissi ilə söhbətimizi tamamlayaraq, əməkdaşlarımıza mənalı istirahətdən sonra uğurlu iş fəaliyyəti arzulayıırıq!

Arif MƏMMƏDLİ

ATU-da praktikada olan əcnəbi tələbələrle görüş keçirilib

Tədris Cərrahiyyə Klinikasında Almaniya, Rumıniya və İtaliyadan praktikaya gələn tələbələrle görüş keçirilib. ATU-nun beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, dosent Orxan İsayev universitetin xarici ali təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlığı, müştərək layihələr və elmi araşdırmalar barədə ətraflı məlumat verib. Qeyd edib ki, ATU ilə dünyanın bir sıra aparıcı universitetləri arasında əməkdaşlığa dair memorandumlar imzalanıb ki, bunun sayəsində həmin ali məktəblərlə uğurlu tələbə mübadiləsinin aparılması mümkün olub.

O.İsayev bildirib ki, Həkimlər və Təbib Tələbələr Birliyi ilə artıq uzun illərdir ki, aktiv əməkdaşlıq edilir və bu əməkdaşlıq çərçivəsində bu il də olduğu kimi, əcnəbi tələbələr ATU-nun müxtəlif klinikalarında yay praktikası keçirlər. Daha sonra əcnəbi tələbələr dinləyən prorektor, onları maraqlandıran sualları cavablandırıb.

Tədris Cərrahiyyə Klinikasının baş həkimi, professor Ramiz Poluxov əcnəbi tələbələr praktikaya keçməsi üçün yaradılan şərait haqqında danışib. Onun sözlərinə görə, tələbələr

in hər birinə kurator təyin edilib. Bu müddət ərzində avropalı gənclər ATU həkimlərinin apardığı maraqlı cərrahiyyə əməliyyatlarında iştirak ediblər, müayinə və müalicə proseslərini yaxından izləyiblər. Professor R.Poluxov qarşılıqlı əməkdaşlığın gələcəkdə müsbət nəticələr verəcəyinə əminliyini vurğulayıb.

Görüş zamanı Avropa ölkələrindən olan tələbələr qeyd ediblər ki, ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasında praktika müddətində maraqlı təlimlərdə iştirak ediblər, tanınmış alimlərdən dərs alıblar, modern tibbi mülkiyələr üzərində işləyiblər. Əcnəbi tələbələr onlar üçün yaradılan şəraitə və göstərilən mehriban münasibətə görə ATU rəhbərliyinə və kollektivinə təşəkkürlərini bildiriblər.

Qeyd edək ki, görüşdə Tədris Cərrahiyyə Klinikasının tədris işləri üzrə müdür müavini, professor Davud Pənahov, ATU-nun Ümumi Cərrahlıq kafedrasının müdiri, professor Elçin Ağayev, Qulaq, burun və boğaz xəstəlikləri kafedrasının müdiri, professor Vəfa Pənahian, Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdür müavini Nigar Ələkbərova və Həkimlər və Təbib Tələbələr Birliyinin Milli Mübadilələr üzrə koordinatoru Aqil Vəlizadə iştirak ediblər.

Son vaxtlar ölkə ərazisində koronavirusa yoluxanların və ölənlərin sayında kəskin artım müşahidə olunur. Eyni zamanda, tam vaksin olunanlara 3-cü dozanın da vurulacağı barədə informasiyalar dolaşır. 3-cü və daha sonrakı dozaların tətbiqinə ehtiyac olub-olmayacağı və digər suallara cavab almaq üçün Azərbaycan Tibb Universitetinin Yoluxucu xəstəliklər kafedrasının dosenti, tibb elmləri doktoru, professor Sədrəddin Atakişizadə ilə söhbət etdik.

Peyvəndləmə pandemiya bitənə kimi davam etməlidir

Professor Sədrəddin Atakişizadə: Nəinki 3-cü, hətta 4-cü, 5-ci dozaların qəbuluna da zərurət yarana bilər

- Son vaxtlar ölkəmizdə koronavirusa yoluxma hallarında artım müşahidə olunur. Bunun qarşısının alınması üçün hansı önleyici tədbirlərin görülməsini məsləhət görürdünüz?

- Qonşu respublikalarda olduğu kimi, bizim ölkədə də koronavirusa yoluxma halları kəskin şəkildə artmağa başlayıb. Paralel olaraq ölüm sayı da çoxalıb. Mövcud vəziyyət bizi kədərləndirir və təhlükənin geniş xarakter almaması üçün qabaqcadan tədbirlər görməyə vadar edirik. Pandemiyanın qarşısının alınması üçün hələ ki mütəxəssislərin tövsiyə etdiyi iki yol var. İlk növbədə insanlar vaksinasia olunmalıdır. Bildiyiniz kimi, ölkə rəhbərliyinin göstərişi ilə əhali kütləvi şəkildə vaksinasiaya cəlb olunub. Doğrudur, son məlumatlara görə, bu gün ölkə əhalisinin xeyli hissəsinə peyvənd vurulub. Amma məhz peyvənd olunmayanların hesabına yoluxanların sayı günü-gündən artmaqda davam edir. İkinci yol isə sosial məsafənin qorunması, qoruyucu maskalardan və dezinfeksiyaedici məhlullardan istifadə olunmasıdır. Əgər biz hava-damcı infeksiyasının yayılmasının qarşısını almaq üçün lazımı sosial məsafəni gözləyirikse, infeksiyanın xəstədən sağlamsına keçmə ehtimalı kəskin şəkildə aşağı düşər. Xəstə maska taxırsa, onun ətraf mühitə virus yayma ehtimalı aşağı olur. Eyni zamanda qarşı tərəf də maskadan istifadə edərsə, onun yoluxması ehtimalı sıfıra bərabərdir.

- Bəzi mütəxəssislər immunitetin davamlı olması üçün 3-cü dozanın qəbulunu məsləhət görürlər. Siz bu barədə nə deyirdiniz?

- Xəstəlik keçirmək və peyvənd olunmaq - hər iki halda orqanizmdə immunitet yaranır. Birincisi təbii immunitətdir ki, xəstəlikdən sonra yaranır. Orqanizmdə antigenlər, anticişimlər və s. əmələ gəlir. Buna nümunə üçün qızılca xəstəliyini göstərmək olar. Belə ki, qızılcanı keçirən və ya vaksinini qəbul edən şəxslərdə həyatı immunitet yaranır. Onların ömürlərinin sonunadək əlavə peyvənd olunmağa ehtiyacları qalmır. İkinci isə süni yaranan immunitətdir ki, o da vaksinasianın hesabına

əmələ gəlir. Süni yaranan immunitetlərin davamlılıq müddəti bəzən 6 ay, 1 ilədək çəkir. Bu müddət ərzində vaksin olunan şəxsin immunitetində zəifləmə prosesi gedir. Əlavə dozanın qəbuluna ehtiyac yaranır. Elə koronavirusda olduğu kimi. Ona görə də pandemiya davam edərsə, yoluxmaların sayında azalmalar olmazsa, iki doza qəbul edənlər 6 aydan sonra 3-cü dozanı da qəbul etməyə məcburdurlar. Hətta ola bilər ki, pandemiya bitənə qədər 4-cü, 5-ci dozaların qəbuluna da zərurət yarasın.

- Bəs 3-cü doza əvvəl vurulmuş iki vaksinlə eyni olmalıdır, yoxsa fərqli?

- Bəli, mutasiyaya uğrayan bir virus olduğundan, bir formadan digər forma keçir. Xatırlayırsınızsa, əvvəl COVID-19 idi, sonra başqa ştammlar meydana çıxdı, indi "Delta" gəldi. Bunlar hamısı nəticədə etibarilə koronavirusdur. Amma mutasiyaya uğradıqca, yüngül formaları üzə çıxır. Bu ştammlar bəzi xəstələrdə özünü ağır şəkildə büruzə verə bilər. Amma bir yaxşı cəhət var ki, pandemiyanın müddəti uzandıqca, qarşıdan daha yüngül formalar gəlir. O ki qaldı 3-cü dozanın qəbulunda hansı vaksin vurulmasına, eyni də ola bilər, fərqli də. Düzdür, praktika da vaksin həmişə konkret ştammlara qarşı hazırlanır. Amma ştammlar qısa müddətdə mutasiyaya uğrayır, vaksinin hazırlanmasına isə çox vaxt lazım olur. Odur ki, hazırda istifadə etdiyimiz vaksinlər ciddi ağırlaşmalar yaratmadığı üçün istənilən ştammla qarşı təbii etmək məsləhət görülür. Çünki əlimizdə olan vaksinin tətbiqi yalnız pandemiyanın yayılmasının qarşısının alınmasına xidmət edə bilər.

əmələ gəlir. Süni yaranan immunitetlərin davamlılıq müddəti bəzən 6 ay, 1 ilədək çəkir. Bu müddət ərzində vaksin olunan şəxsin immunitetində zəifləmə prosesi gedir. Əlavə dozanın qəbuluna ehtiyac yaranır. Elə koronavirusda olduğu kimi. Ona görə də pandemiya davam edərsə, yoluxmaların sayında azalmalar olmazsa, iki doza qəbul edənlər 6 aydan sonra 3-cü dozanı da qəbul etməyə məcburdurlar. Hətta ola bilər ki, pandemiya bitənə qədər 4-cü, 5-ci dozaların qəbuluna da zərurət yarasın.

- Bəs 3-cü doza əvvəl vurulmuş iki vaksinlə eyni olmalıdır, yoxsa fərqli?

- Bəli, mutasiyaya uğrayan bir virus olduğundan, bir formadan digər forma keçir. Xatırlayırsınızsa, əvvəl COVID-19 idi, sonra başqa ştammlar meydana çıxdı, indi "Delta" gəldi. Bunlar hamısı nəticədə etibarilə koronavirusdur. Amma mutasiyaya uğradıqca, yüngül formaları üzə çıxır. Bu ştammlar bəzi xəstələrdə özünü ağır şəkildə büruzə verə bilər. Amma bir yaxşı cəhət var ki, pandemiyanın müddəti uzandıqca, qarşıdan daha yüngül formalar gəlir. O ki qaldı 3-cü dozanın qəbulunda hansı vaksin vurulmasına, eyni də ola bilər, fərqli də. Düzdür, praktika da vaksin həmişə konkret ştammlara qarşı hazırlanır. Amma ştammlar qısa müddətdə mutasiyaya uğrayır, vaksinin hazırlanmasına isə çox vaxt lazım olur. Odur ki, hazırda istifadə etdiyimiz vaksinlər ciddi ağırlaşmalar yaratmadığı üçün istənilən ştammla qarşı təbii etmək məsləhət görülür. Çünki əlimizdə olan vaksinin tətbiqi yalnız pandemiyanın yayılmasının qarşısının alınmasına xidmət edə bilər.

Qabil ABDULLAYEV

Təhsil işçilərinin vaksinasiası könüllü olmalıdır

Yeni tədris ili yaxınlaşır. Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən, tədrisə hazırlıq məqsədilə ölkə üzrə vaksinasia prosesi sürətləndirilib.

Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris və təhsildə keyfiyyət şöbəsinin müdiri, Tibbi mikrobiologiya və immunologiya kafedrasının dosenti Samir Cavadov hesab edir ki, peyvəndləmə tələbələr, xüsusilə də tibb üzrə təhsil alan tələbələr üçün çox önəmlidir: "Təhsil prosesinin əyani olmasını hər kəs istəyir. Bu xüsusilə də tibb sahəsində təhsil alanların marağındadır. İndi hər bir tələbənin, eləcə də professor-müəllim və köməkçi heyət üzvlərinin hər birinin vaksinasia prosesinə qoşulması zərurəti yaranıb".

S.Cavadov qeyd edir ki, ATU əməkdaşları arasında peyvənd olunanların sayı kifayət qədərdir və proses davam edir: "Mən özüm də bir tədris işçisi və mikrobioloq kimi vaksinasia olunmuşam. Daha öncə koronavirusa yoluxsam da, yenə də peyvənd vurdurmuşam. Çünki artıq xəstələnməyimdən 6 ay keçib. Bunu etməklə özümüzü yanaşı, ətrafımızı da düşündürmüş oluruq".

Mikrobioloq xatırladı ki, vaksini əldə edə bilməyən ölkələrə rəğmən, Azərbaycanda bu baxımdan problem yaşanmır, vətəndaşlarımız bir neçə çeşid peyvənd vurdura bilərlər: "Bəzən valideynlərdən eşidirik ki, övladlarının peyvənd olunma-

sından qorxurlar. Hətta bu səbəbdən uşaqların təhsilini distant davam etdirməsinə belə razıdılar. Halbuki, tələbələrin özləri əyani təhsilə qayıtmaq istəyirlər. Çünki tibb sahəsində distant təhsil əyani praktikanın yerini verə bilməz. Tələbələr çox məqamı öz gözləri ilə görməli, baxaraq öyrənməlidirlər. Keçən tədris ilində biz yuxarı kurslarda əyani, aşağı kurslarda isə onlayn tədris aparmaqla, qarışıq forma tətbiq etdik. Amma bu gün tam əyani tədrisə keçmək imkanı varsa, bu imkanı dəyərləndirmək lazımdır. Hətta mən təklif edərdim, təhsil işçiləri və tələbələr üçün vaksinasia məcburi olsun".

Vaksinin üstünlüklərindən danışan S.Cavadov qeyd edir ki, "immunitetim yüksəkdir, bədənəm güclüdür, virusa yoluxmayacam" - deyər düşüncələr

səhv edirlər. Bu zaman əksər insanlar orqanizmin müqaviməti ilə xəstəliyə qarşı yaranan immuniteti qarışdırırlar: "Bu, hər hansı bir xəstəliyə qarşı yaranan immunitətdir. Biz özümüz də uşaqlıq dövründə infeksiyalara qarşı (qızılca, məxmərək və s.) vaksinasia olunmuşuq. Eləcə də yetkinlik dövründə bəzi vətəndaşlar, xüsusilə tibb işçiləri hepatit B virusuna qarşı vaksinasia olunurlar. Yeni, biz artıq peyvəndləmənin üstünlüklərindən xəbərdarıq".

Mikrobioloq həkim bildirir ki, vaksinasia ictimai hal alarsa, əhalinin 80 faizi immunitet qazanmış olarsa, bu xəstəliyə qalib gəlmiş hesab oluna bilər. Odur ki, S.Cavadov hər kəsi peyvənd olunmağa, həm özünü, həm də ətrafdakıları qorumağa çağırır.

Alim vaksinlərdən qorxmamağa çağırır

Yavər Hacısoy: “Aspirinin yan təsirləri vaksindən daha çoxdur, amma onu rahatlıqla qəbul edirik”

Tarix boyunca periodik olaraq müxtəlif dövrlərdə infeksiyon xəstəliklər yayılıb. Adətən belə xəstəliklər kəskinləşdikdə, epidemiya, pandemiya formasını alıb. Pandemiya həddinə çatan infeksiyon xəstəliklərin qarşısını isə əsasən peyvəndlərlə almaq mümkün olub. Bu fikirləri universitetimizin Klinik Diaqnostik Laboratoriyasının şöbə müdiri, Tibbi mikrobiologiya və immunologiya kafedrasının baş müəllimi Yavər Hacısoy bildirib.

həkim yoldaşımızın da qeyd etdiyi kimi, vaksinin yan təsiri aspirininkindən daha azdır. Halbuki indiki dövrdə bir çox insan asanlıqla bu dərmanı qəbul edir, amma vaksinləşməyə tərəddüd edir”.

Həkim bu günə qədər vurdurduğu ənənəvi vaksinlərin də bəzən kimlərsə yan təsiri olduğunu xatırladır: “Belə faktlar elmi məqalələr, araşdırmalarda da öz əksini tapıb. Lakin belə halların statistikasi vaksinləşmənin verdiyi faydanın yanında çox cüzdür. Odur ki, nəticə olaraq peyvənd vurdurmağın mütləq olduğunu deyə bilərik”.

Yavər Hacısoy vaksinlərin allergiya vermə ehtimalını təbii hal sayır. Çünki istənilən antibiotikin kiçik dozası bəzi orqanizmlərdə allergik hal yarada bilər. Vaksini isə mikrobun öldürülmüş bir hissəsi olduğuna görə, bədənin ona da allergiya verməsi mümkündür: “Təbii ki, bu, fərdi xarakter daşıyır. Vaksinin kimdə allergiya verə biləcəyini əvvəlcədən təyin etmək analizi yoxdur. Ona görə də vaksinasiya aparılan bütün məntəqələrdə gözləmə, şok otaqları yaradılıb. Peyvənd preparatının kiməsə yan təsiri olacaqsə, ilk 30 dəqiqə ərzində ola biləcəyi ehtimalını nəzərə alaraq, peyvənd olunanlar bu müddətdə gözlənilməlidir”.

Alim məhz vaksinasiya ilə qarşısı alınan epidemiyalara misal olaraq, hazırda yox dərəcəsinə gəlib çıxan çiçək xəstəliyini göstərir: “Bütün infeksiyaların profilaktikasında peyvəndləmə hər zaman bir nömrəli rol oynayır. Koronavirusa qarşı peyvəndləmənin əhəli qorxu yaratması sadəcə təəssüf doğurur. Axı bütün dünyada, eləcə də Azərbaycanda hər bir insan anadan olan kimi, mütləq şəkildə bəzi xəstəliklərə qarşı peyvəndlənir. Bu proses yetkinlik yaşına qədər davam edir. Amma bu zaman “peyvəndlərdən qorxuram”, “bu vaksini mən öldürəcək” kimi yanaşmalar

görmürük. Koronavirus pandemiyası dövründə bəzilərinin ortaya atdığı əsassız fikirlər insanların, cəmiyyətin beynini qarışdırır”.

Dr.Yavər Hacısoy bildirir ki, vaksinlərin fəsadları, yan təsiri ilə bağlı qorxular əsassızdır. Çünki müasir dövrdə yan təsiri olmayan hansısa preparat yoxdur: Gündəlik həyatda hər gün müxtəlif tərkibli ağrıkesicilər, təzyiq dərmanları, müxtəlif dərmanlar qəbul edən insanlar kifayət qədərdir. İstənilən dərmanın təlimatını oxuduqda, onun kifayət qədər yan təsiri olduğunu görmək olar. Amma insanlar heç buna fikir vermirlər. Bir

Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Terapevtik Klinikasının Pulmonologiya və allerqologiya şöbəsinin həkimi Günel Sadıqova son günlər koronavirusa yoluxma hallarının artmasına münasibət bildirib.

Sərt məhdudiyyətlərin olmaması virusun yoxa çıxması demək deyil

Onun sözlərinə görə, kütləvi vaksinasiya prosesinə hər kəs qoşulmalıdır. Çünki ölkədə yoluxma sayının artması həm dövlət, həm əhali, həm də səhiyyə işçiləri üçün təhlükə yaradır. Belə ki, artımlarla əlaqədar tibb müəssisələri yüklənmiş olacaq və qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsində gecikmələr yaranacaq.

Mütəxəssis qeyd edib ki, insanlar arasında laqeydlilik və təhlükəsizlik tədbirlərinə riayət olunmaması bu artımlara rəvac verir: “Bir çoxları düşünür ki, məhdudiyyətlər yoxdursa, deməli virus yoxa çıxıb. Halbuki, pandemiya

hələ bitməyib və virus yayılmaqda davam edir. Yeni “Delta” ştammi bizim üçün ciddi signal olmalıdır. Çünki bu ştamm böyük sürətlə yayıla bilər”.

G.Sadıqova müşahidələrə əsaslanaraq bildirib ki, bu gün xəstəxanaların reanimasiya şöbələrində müalicə alan koronavirus xəstələrinin 95 %-i peyvənd olunmayan insanlardır. Peyvənd yoluxmanı tamamilə aradan qaldırmasa da, ağırlaşma və ölüm hallarını kifayət qədər azaldır. Ona görə də kütləvi peyvəndlənməni sürətləndirməklə, virusun öhdəsindən gəlmək mümkündür.

Süd verən qadınların peyvənd olunması məsləhət görülmür

Mama-ginekoloq: “Yaxşı olar ki, hamiləlik planlaşdıran, yeni ailə quran cütlüklər vaksini əvvəlcədən vurdursunlar”

Əhalinin koronavirusdan kütləvi qorunması məqsədilə dövlətimizin təşəbbüsü ilə kollektiv immunitet yaratmaq üçün geniş vaksinasiya prosesi aparılır. Məlumdur ki, reproduktiv sağlamlıq hər zaman mühüm məsələ olub. Bu baxımdan, koronavirusa qarşı vaksinasiya zamanı yeni ailə quran, hamiləlik planlaşdıran, eləcə də doğuşdan sonrakı mərhələdə olan qadınlara peyvənd vurulub-vurulmaması cəmiyyətdə müzakirə olunan mövzulardandır.

Bu məsələ ilə bağlı bəzi nüanslara aydınlıq gətirməsi üçün ATU-nun I Mama-ginekologiya kafedrasının dosenti, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Natəvan Axundova ilə görüşüldü.

N.Axundova qeyd etdi ki, bu istiqamətdə geniş elmi-tədqiqat işləri olmasa da, bəzi mənbələrdə müxtəlif fikirlər səylənir: “Belə ki, hamiləlik planlaşdıran, yeni ailə quran cütlüklərə əvvəlcədən peyvənd olunmaq məsləhət görülür. Əlbəttə, burada bir sıra əks göstərişlər də nəzərə alınmalıdır. Əvvəllər vaksinasiyadan 6 ay sonra hamiləliyin planlaşdırılması tövsiyə olunurdusa, sonradan bu müddət 3 və son olaraq 1 aya qədər azaldıldı.

Hamilələrə gəldikdə isə, koronavirus vaksinasiyasının aparılması tövsiyə olunmur. Amma çox yüksək risk olduğu halda peyvənd vurula bilər. Ümumiyyətlə bu barədə geniş məlumatlar yoxdur. Hətta bəzi mənbələrdə göstərilir ki, hamilələrə gözləyən nəticə hamiləlik zamanı döhlün zədələnməsinin potensial riskindən yüksəkdirsə, belə hamilələr vaksinasiya

oluna bilərlər. Çünki yüksək risk qrupuna daxil olan hamilələr koronavirusa yoluxsalar, onların vəziyyəti çox ağırlaşsa, hətta ölüm baş verə bilər.

O ki, qaldı dünyaya yenidən uşaq gətirmiş qadınlarda vaksinasiyaya, bu haqda da ziddiyyətli fikirlər mövcuddur. Qadın süd verirsə, vaksinasiya olunması məsləhət görülmür. Əks halda vaksinasiya oluna bilər. Nəzərə almaq lazımdır ki, doğuşdan sonrakı dövrdə qadın bir qədər zəifləyir. Zahılıq dövrü bitdikdən sonra əgər ümumi sağlamlığı imkan verirsə, vaksinasiya olunması mümkün sayılır. Zahılıq dövrü 6-8 həftə çəkir. Amma xarici ədəbiyyatda doğuşdan sonrakı dövr 11-12 həftə hesab olunur. Çünki uşaqlıqda cift sahəsinin bərpası prosesi 11 həftə çəkir”.

Hamilə qadınların koronavirusa yoluxması ilə bağlı sualımıza cavab verən həkim bildirdi ki, hamiləlik bir fizioloji prosesdir və bu zaman orqanizmdə adaptasiya-uyğunlaşma reaksiyaları baş verir: “Hamilə qadının orqanizmində doğuşdan sonrakı dövrdə baş verə biləcək qanaxmanın qarşısını almaq üçün qan laxtalanma sistemində fizioloji hiperkoagulyasiya (qatılaşma) baş verir. Bundan əlavə, hamilə qadının ürək-damar, tənəffüs və immun sistemlərində də bir çox dəyişikliklər olur. İstənilən infeksiya, o cümlədən koronavirus onsuz da hamiləlik zamanı artmış koagulyasiya potensialı (qanın qatılaşmasını) daha da artırır. Belə vəziyyət qadında tromboz riskini artırır. Əgər hamilədə tromboz riskini artıran vəziyyətlər və xəstəliklər: irsi və qazanılmış trombofilik amillər, autoimmun xəstəliklər, şəkərli diabet və s. varsa, koronavirus infeksiyası daha ağır gedişli olur, hamilənin və dö-

lün vəziyyətlərinə ciddi təsir edir. Bir çox infeksiyalar cift baryerini keçərək döhlün infeksiyalanmasına, hətta bətn daxili ölümünə gətirib çıxara bilər. Əksər hallarda yoluxmalar zamanı infeksiya döhl bədənində generalizasiya olunur, döhlün neonatal sepsislə və pnevmaniya ilə doğulmasına gətirib çıxarır. Belə hallarda döhləni mayenin vaxtından əvvəl axması, vaxtından əvvəl doğuşlar, döhlün bətn daxili inkişafdan qalması riski yüksək olur. Hal-hazırda COVID-19-un hamiləlik və doğuş zamanı döhlə keçməsi halları müəyyən edilməyib, virusun döhləni maye nümunələrində və ciftə aşkarlanma hallarına təsadüf olunmayıb. Virusun ana südündə aşkarlanmasına tək-tək hallarda rast gəlinib. Doğuşdan sonra xəstə ana və ya yenidoğulmuşu qulluq edən şəxslərlə sıx əlaqə zamanı COVID-19-la neonatal infeksiyalanma qeydə alınıb. Bir çox tədqiqat işlərində hamiləlik zamanı koronavirusun anadan

döhlə keçməsi ehtimalının az olması göstərilir. COVID-19-lu hamilələrdə düşüklər, döhlün bətn daxili inkişaf ləngiməsi, döhlün distressi, vaxtından əvvəl doğuşlar qeyd olunur. Vaxtından əvvəl doğuşlar özbaşına olub və ya həkim tərəfindən ana və döhlə olan göstərişlərə əsasən aparılıb. Sonuncu halda hamiləlik əsasən cərrahi yolla başa çatdırılıb”.

N.Axundovanın sözlərinə görə, nəzarət etdikləri hamilələrin bir çoxu qanın qatılaşmasının artması səbəbindən yüksək risk qrupuna aid olduğu üçün, adətən, qanı durultmaq məqsədilə antiaqreqant (asetil salisil turşusu) və antikoagulyantlar (aşağı molekullu çəkili heparinlər) təyin edilir: “Bu qadınlar koronavirusa yoluxduqda, dərhal nəzarətə götürülmüş və hospitalizasiya edilmişlər. Bu qadınlarda onsuz da mövcud olan hiperkoagulyasiyanı koronavirus bir qədər artırırsa da, fəsadlaşmalar az olub. Çünki onlar laxtalanmanı aradan qaldırmaq üçün əvvəlcədən müalicə alıblar. Hamilə qadın onu təqib edən komandanın: mama-ginekoloq, infeksiyoz, reanimatoloq, lazım gəldikdə endokrinoloqun ciddi nəzarətində olmalıdır. Ümumiyyətlə, bu xəstəliyin bir çarəsi var. İstər hamilə, istərsə də hamilə olmayan xəstələr vaxtında aşkar olunmalı, xəstəliyin şübhəli və ehtimal olunan simptomlarına əsasən diaqnozu dəqiqləşdirmək üçün əlavə laborator müayinə aparılmalıdır. Diaqnoz qoyulduqdan sonra xəstə nəzarətə götürülməli, müalicə tədbirlərinə başlanılmalıdır. Müalicəyə erkən başlamaq xəstənin sonradan ağırlaşmalarla üzləşməsinin qarşısını alır”.

M.ƏLƏKBƏRLİ

ATU-nun şöbə müdürü İnönü Universitetinin rəhbərliyi ilə görüşüb

Azərbaycan Tibb Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdürü, dosent Müşfiq Orucov Türkiyənin Malatya şəhərində işgüzar səfərdə olub. Səfər zamanı o, İnönü Universitetinin rektoru, professor Ahmet Kızılay tərəfindən qəbul edilib.

Müşfiq Orucov ATU-nun rektoru, professor Geray Gəraybəylinin salamlarını çatdırıb, iki universitet arasındakı sıx əməkdaşlıqdan məmnunluğunu bildirib. Rektor Ahmet Kızılay Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı, 44 günlük Vətən müharibəsi və şanlı ordumuzun möhtəşəm zəfərindən danışdı. O, qeyd edib ki, Qarabağ zəfəri İnönü Universitetində də böyük sevincə qarşılanıb və bu münasibətlə geniş ədəbi-bədii tədbir keçirilib. Universitetlərimiz arasında əməkdaşlığın vacib olduğunu bildiren rektor, bu münasibətlərin daha da inkişaf etdirilməsi perspektivlərindən bəhs edib.

Görüşün sonunda hər iki tərəfdən hədiyyələr

təqdim edilib. Görüşdə İnönü Universitetinin prorektoru, professor Nüsret Akpolat da iştirak edib.

Terapevtik Klinikasının Şəkərli diabet şöbəsi insulin pompaları alıb

Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Terapevtik Klinikasının Şəkərli diabet şöbəsi öz işini müasir tələblər səviyyəsində qurur. Diabet xəstəliyinin idarə edilməsi üzrə ən son texnoloji yeniliklər, eləcə də 2020-21-ci illər üçün tövsiyələr tətbiq edilir. Şöbənin müdürü Sevil Mustafayeva qeyd edir ki, bu istiqamətdə ən mühüm işlərdən biri də insulin pompalarının və davamlı şəkər monitorlarının istifadəsi ilə bağlıdır.

S.Mustafayevanın sözlərinə görə, Şəkərli diabet şöbəsi öz hesabına 5 insulin pompası əldə edib. Bu vasitədən insulin ilə terapiya alanlar, eyni zamanda hamiləlikdə şəkərli diabeti olanlar istifadə edə bilər.

Qeyd edək ki, pompa çox kiçik ölçüdədir, cibdə daşıya bilər və o, mütemadi olaraq insulinini dəri altına ötürür. Bu cihaz tip1 diabet xəstələri - yeni uşaqlar üçün mükəmməl bir idarəetmə vasitəsidir. Çünki həmin cihaz gün ərzində vurulan 4-5 inyeksiyanı əvəz edir və bu prosesin uşaqlar üçün ağrısız keçməsinə imkan verir. Bu səbəbdən günün müxtəlif saatlarında fərqli insulin vahidləri ötürülə bilər. Pompada ultraqısa təsirli insulinəndən istifadə olunur, onun iynəsi 3 gündən bir dəyişdirilir.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda 2014-cü ildən etibarən müəyyən mərhələlərlə Dövlət proqramı çərçivəsində Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən uşaqlara insulin pompaları paylanılıb. Xəstə uşaqlara bu bahalı avadanlıq və onun dəyişilən dəstləri tamamilə dövlət hesabına təqdim edilir. Hazırda ölkəmizdə 135 uşaq pompa terapiya sayəsində müalicəni davam etdirir.

ATU-nun əməkdaşı S.Mustafayeva Azərbaycanda insulin pompalarının tətbiqi ilə bağlı Qaynar xəttin rəhbəridir. O, həmçinin pompalarla bağlı Məlumatlandırma və servis xidmətinə başçılıq

edir. Mütəxəssis bildirir ki, pompalar qoyulmazdan əvvəl valideynlərə və uşaqlara təlim keçirilir, proses onlara izah olunur: "Insulin pompasının əvəzolunmaz funksiyaları var: qan qlükozası və yeyilən karbohidratları pompa proqramına daxil etməklə xüsusi kalkulyatorla insulin dozasının pompa ilə hesablanması (bolyus kalkulyatoru), müəyyən vahidlərin təyin olunmuş vaxtda vurulması, ən kiçik vahidlərin (0,01V qədər) ötürülməsi pompanı şəkərli diabetin idarə olunmasında bir nömrəli vasitə edir".

2019-cu ildə Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə ən müasir uzunmüddətli insulin - Tresiba (Deqludek) preparatı respublikadakı bütün şəkərli diabet tip1 uşaqlara 1 il ərzində təqdim olunub. S.Mustafayeva bildirir ki, bu preparat 40-44 saatlıq effekt verən insulindir: "Həmin insulin Azərbaycan Diabet Cəmiyyətinin vasitəsilə 1 il ərzində bizim şöbədə paylandı. 1 il ərzində biz özümüz respublikanın müxtəlif regionlarına gedərək, insulinin tətbiqi üzrə təlimlər təşkil etdik, dərmanları payladq. Proses həтта pandemiya dönməmində də davam etdirildi".

Həkim şəkərli diabet xəstələri və onların yaxınları üçün daim maarifləndirmənin aparılmasını əhəmiyyətli sayır.

Allah rəhmət eləsin!

ATU-nun Tədris Terapevtik Klinikasının kollektivi, İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya, Uşaq cərrahiyyəsi, Qidalanma və kommunal gigiyena kafedralarının əməkdaşları universitetin elmi işlər üzrə prorektoru, Terapevtik və pediatrik xəstəliklərin propedevtikası kafedrasının dosenti Rauf Bəylərova, anası

FAZİLƏ xanımın

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Əzərcəlik texnologiyası və idarəçiliyi, Farmakologiya, Qidalanma və kommunal gigiyena kafedralarının əməkdaşları Əzərcəlik texnologiyası və idarəçiliyi kafedrasının assistenti Aynurə xanıma atası

Bahadır müəllimin

vaxtsız vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Farmakologiya kafedrasının əməkdaşları kafedranın müdürü, professor Musa Qəniyevə qayınatası

professor Yəhya Kərimovun

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Bioloji kimya kafedrasının əməkdaşları kafedranın baş preparatoru Həbib Vəliyevə anası

Sona xanımın

vaxtsız vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

ETM-in kollektivi iş yoldaşları Kərim Məmmədova atası

Aydın Məmmədovun

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Bu il yay fəslə dünyanın hər bir yerində olduğu kimi, ölkəmizdə də çox isti keçməsi ilə fərqləndi. Yayın son günləri olmasına baxmayaraq, havanın hərəreti hələ də kifayət qədər yüksəkdir. Yay mövsümünün isti keçməsi səbəbilə insanlar arasında günvurma hallarının artması müşahidə olunmaqdadır.

Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Terapevtik Klinikasının Təcili yardım və qəbul şöbəsinin müdürü Cavanşir Məhərrəmov hesab edir ki, isti havalarda çoxlu maye qəbul etmək ən düzgün seçimdir: "Günəş şüalarının insan

Qızmar Günəş şüaları: həm faydalı, həm ziyanlı

orqanizminə təsirini müsbət və mənfi olaraq iki yerə bölə bilərik. Müsbət odur ki, müəyyən saatlarda (10:00-12:30) Günəş şüaları orqanizmdə D vitamininin əmələ gəlməsinə səbəb olur. Mənfi tərəfi isə, saat 13:00-17:00 aralığında günvurma ilə nəticələnmə bilməsidir. Günvurmanın fəsadlarından danışarkən, təbii ki, hər fərdə uyğun olaraq orqanizmin öz xəstəlikləri də gözdən qaçırılmamalıdır. Məsələn, ürək-damar, dəri xəstəlikləri, orqanizmin hiperhəssaslıq reaksiyaları və s. Hiperhəssaslıq reaksiyaları anlayışını aydınlaşdıraraq, fotosensibilizasiya nəticəsində yerli damar reaksiyaları: qaşınma, dərinin qalınlaşması (ödem), səpkilər nəzərdə tutulur".

C.Məhərrəmovun sözlərinə görə, yay aylarında Günəş şüaları altına çıxmaq üçün uyğun saatlar seçilməli və rejimlərə diqqət edilməlidir: "Baş geyimlərdən, zərərli şüaları zəiflədən eynəklərdən istifadə olunmalı, xaricdən

açıq rəngli, daxildən isə tünd astarlı geyimlərə üstünlük verilməlidir. Eləcə də çimərlik sahələrində qoruyucu kremərdən istifadə etmək, kölgəliklərdə daha çox olmaq lazımdır. Birbaşa Günəş şüalarının altında 30 dəqiqədən artıq olmaq, işləmək ciddi təhlükədir".

İsti havalarda qidalanma ilə bağlı həkim deyir ki, xəmir xörəklərindən, düyü, ət və ət məhsullarından, mayonezdən maksimum az istifadə olunmalıdır. Əvəzində isə bitki yağlarında bişirilmiş və həzmə rahat gedən, əsasən də qaynadılmış qidalar yeməliyik. Birbaşa Günəş şüalarının təsirinə məruz qalmış, həmçinin vaxtı keçmiş qida və içkiləri istifadə etmək olmaz: "Yay aylarında gün ərzində normal çəkili insanın 3-5 litr maye qəbul etməsi, su, süd, ayran, limonad, soyuq bitki çayları, az şəkərli kompotlar, yeni sıxılmış meyvə şirələri kimi içkilərə üstünlük verilməsi məsləhətdir".

M.ƏLƏKBƏRLİ

Alimlərimizin tədqiqatları dünya səviyyəli elmi nəşrlərdə

Bildiyimiz kimi, SCImago reyting sisteminin dərc etdirdiyi siyahıya əsasən, Azərbaycan Tibb Universiteti 2020-2021 illərdə dörd sahə üzrə indeksləşdirilməklə elmi-tədqiqat sahəsində 7533 universitet arasında 517-ci yere yüksəlib. Buna səbəb isə ATU-nun əməkdaşlarının son iki ildə indeksləşən bazalara (Web of Science, Scopus, PubMed və s.) daxil olan 32 jurnaldə elmi-tədqiqat nəticələrinin nəşr olunmasıdır.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, SCImago reyting sisteminə Azərbaycandan bütün elm sahələrindən 7 jurnal daxildir. Onlardan 2-si ATU-da nəşr olunur (Azerbaijan Medical Journal, SJR - 0.186, Q4, H index - 3; Azerbaijan Pharmaceutical and Pharmacotherapy, SJR - 0.113, Q4, H index - 3).

ATU-nun Histologiya, embriologiya və sitologiya kafedrasının müdürü, professor Eldar Qasimov, ETM-in Elektron mikroskopiya şöbəsinin böyük elmi işçisi, b.ü.f.d. Fuad Rzayev, yerli və xarici universitetlərin alimləri ilə birgə yerinə yetirilən elmi-tədqiqat işlərinin nəticələri 2019-2021-ci illərdə SCImago reyting sisteminə daxil olan əlavə 16 jurnaldə də dərc edilib.

Professor Eldar Qasimov və b.ü.f.d. Fuad Rzayevin həmmüəlliflikləri ilə təkcə 2021-ci ildə Web of Science, Scopus, PubMed indeksləmə bazalarına daxil olan yüksək impact faktorlu jurnallarda 4 məqalə dərc edilib:

1. Lin S, Kühn F, Schiergens TS, Zamyatnin AA Jr, Isayev O, Gasimov E, Werner J, Li Y, Bazhin AV. Experimental pos-

tooperative ileus: is Th2 immune response involved? International Journal of Medical Sciences.2021; 18(13): 3014-3025. doi: 10.7150/ijms.59354. https://www.medsci.org/ v18p3014.htm Impact Factor: 2,523.

2. Ilaha Hasanova, Eldar Gasimov, Fuad Rzayev, Elman Hajiyev, Goncha Eyvazova, Meherrem Shaliyev, Aytaj Mehdiyeva, Nushaba Aliyeva, Yusif Yusifov, Hikmat Ismayilov, Haji Vahid Akhundzada, Zohrab Aghamaliyev, Sarvinaz Hajiyeva, Pervane Huseynova. PEG-assisted controlled precipitation of calcium hydroxide and calcium carbonate nanostructures for cement reinforcement. Materials Chemistry and Physics, 2021, https://doi.org/10.1016/j.matchemphys.2021.124865 Impact Factor: 3.408.

3. Керимли Э.Г., Гасымов Э.К., Серкеров С.В., Керимов Ю.Б., Рзаев Ф.Г., Мурадова С.А., Исрафилова С.А. Изучение состава эфирного масла Achillea nobilis L. и его антибактериальное влияние на изменение ультраструктуры клеток Staphylococcus aureus // Химия растительного сырья. 2021. №1. С. 93–104. DOI:10.14258/jcprm.2021017446 (Scopus).

4. Lomidze, N., Zhvania, M. G., Tizabi, Y., Japaridze, N., Pochkhidze, N., Rzayev, F., & Lordkipanidze, T. Aging affects cognition and hippocampal ultrastructure in male Wistar rats. Developmental Neurobiology, (2021), 1–14. https://doi.org/10.1002/dneu.22839 Impact Factor: 3,9.

Baş redaktor
MƏĞRUR ƏLİYEV

Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır

Qəzet "Təbib" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılır, səhifələnir, "Bəxtiyar-4" İKF-də çap olunur və universitet daxilində yayılır

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 98c
2-ci mərtəbə,
Tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisensiya H - 022633
İndeks -0269
Sayı 2250